

Erdélyi gondok – első kézből
Hogyan tovább? Ahogy lehet!

Vasárnap dr. Tókécs István nyugalmazott teológiai professzor, az erdélyi Kereszténydemokrata Párt elnöke tartott előadást a Nemzeti Kisgazda és Polgári Párt szegedi, Victor Hugo utcai központjában, Erdélyi gondok címmel. Az erdélyi magyarság is nemzetalkotó – hangoztatta –, legnagyobb ellenségük, a román alkotmány előírásai ellenére. Erdély holnapja a magyar anyák holnapja – ezt ki kell mondani. Hittel valahogy megmaradhatunk, anélkül sehogy. Nagy fájdalom Tókécs professzornak a csángók ügye – jártában-keltében szóvá is teszi. Hogyan tovább? – tette föl végül a kérdést. Ahogy lehet! – hangzott a válasz.

Az előadást megelőzően Bordasi Péter tanár tanítványai a XXV. zsoltárt énekelték, majd Remes Bernadett (Radnóti gimnázium) Tókécs István versét (Erdélyi sírás) adta elő. Az előadás végén maga a professzor szavalt, majd neje, Erzsébet asszony Wass Albert: Erdélyi fák alatt című verset nagy átéléssel mondta el a hallgatóság előtt. Mely hálásnak bizonyult minden ráadásért. A hallgatóság soraiból sok kérdést kapott az előadó – utána, egy nyugodtabb időszakban jómagam három kérdést tehettem föl Tókécs professzornak.

- A kolozsvári Bolyai Egyetem léte vagy nemléte kulcskérdés. Milyen reményekkel várhatjuk az új tanévet?
- Reményeink egyetemesek. Sajnos, nem széles körű kíváncsóság az egyetem léte. Nem a széles néprétegek óhaja, inkább a középosztályé, amely azonban keményen kiáll mellette. Hál' Istennek ezek az emberek áldozatkészek. Lantos Tamás tavalyi látogatása injekciót jelentett ebből a szempontból. Mégsem lett belőle semmi. A román nacionalizmus – az ellenzékieket is beleszámítva – teljes mellszélességében ellene van. Például Doina Cornea asszony is ellenzi a magyar egyetemet – különféle indokok felsorolásával. A küzdelem, hol nyíltan, hol burkoltan folyik. Félő, nem eléggé. Ha sok Lantos Tamás volna, jó volna... Azt sem tudom, jelenleg Magyarország mennyire támogatja az ügyet. Azt látom, ami történik. Talán létezik egy láthatatlan támogatási irányzat. Az az összbenyomásom, hogy a magyar nyelvű Bolyai Egyetem érdekében még nem tettünk annyit, amennyit cselekednünk illett volna. Az általam említett kereszténydemokrata közösség programja megvalósulása esetén bizonyára föláll a Bolyai Egyetem.
- A szegedi egyetem, a kolozsvári jogutódjaként, előbb-utóbb abba a helyzetbe kerül, hogy a „kölcse” vagy „erkölcsi kölcse” viszonzozza. Miként látja a kialakuló helyzetet?
- A múlt világos: Szegedet öltünkbe kell vennünk és meg kell csókolnunk – képletesen – mindazért, amit tett a kolozsvári egyetem megmentésében. A két háború között és a második után. Vajon miben tehetne többet mindennél? A legtöbbet úgy tehetné, ha a Bolyai Egyetem életre hívásához hozzá tudna járulni. Akkor szegedi professzorok, az itteni szellemiség képviselői jönnek át tanítani, hiszen nincs elég emberünk egyelőre a kívánt szinten való induláshoz. Én egy olyan holnapért küzdök, melyben egységnek veszem a Duna-medencét. A magam során kissé gyanúsán kezelem a mai érintkezéseket – amikor tíz román és két magyar szakértő megjelenik továbbképzésre, félek, rögvest hangsúlyozzák: jaj de jók a kapcsolatok, minden rendben van, s az érdemi kérdéseket (lásd Bolyai Egyetem) az asztal alá söpörjük. Ettől félek. Az újjászülető erdélyi magyarságnak, s ez kimondatik, anyanyelvi egyetemre van szüksége, attól függetlenül, hogy az a Bolyai nevet viseli vagy sem.
- Családi vonatkozású kérdésem: hogy fér meg az RMDSZ tiszteletbeli elnöke, a fiú, László püspök és a Kereszténydemokrata Párt elnöke egy családban? Milyen politikai vitát jelent e tény? A Bolyaiak története nem ismétlődik-e meg?

– Igen-igen sarkallatos, e kérdés. Előadásomban a test egységéről értekeztem. Mondottam a fiámnak: az egyetlen valós program az erdélyi magyarság ügyének kezelésére a Kereszténydemokrata Párté. Elismerte: a legkonkrétabban mi foglalmaztuk meg, mi a tennivaló. A minősítés viszont nincs benne – nem is várom, hogy azt megtegye. Nem várjuk el egymástól, hogy mindenben igent mondjunk. A belső gondolatbeli dialektikus ellentétek jók és szükségesek – elvárom tőle, hogy tegyen meg mindent, mint keresztény ember, hogy a Kereszténydemokrata Párt szolgálatát előmozdítsa. Tréfásan azért megjegyzem: nekem az életben nagyobb ellentéteim talán senkivel sem voltak, mint Lászlóval. Gondolkodó emberekként állandó feszültségben élünk, különbözőképpen látjuk a kérdések megoldását, – lényeges, hogy az egy testnek a közösségén belül közöttünk az égvilágon semminemű ellentét nem feszül. A kérdések megközelítési módjában különbözőnk egymástól. Örvendjen, hogy olyan apja van, aki nem mond mindenre áment, s én örvendek, hogy olyan fiam van, aki saját véleménye mellett kiáll és cselekszik.

PATAKI SÁNDOR

„Ha kell, az utcán követeljük a demokráciát”

Torgyán József sajtótájékoztatója

Vasárnap délután háromnegyed 2-kor gördült a Sajtóház elé Torgyán József pártelnöki Volvója. Kettőkor kezdődött a sajtótájékoztató. Előjáróban a pártelnök arról beszélt, hogy most kitűnt, micsoda hatalmas tömegek állnak a valódi kisgazdák mögött. Elmarasztalta a sajtót, amiért a múlt hét végén a 33-ak gyűlésén 4000 emberről beszélt, holott csak 1700-an voltak. Most pedig szintén négyezret mond a rádió, holott „tízezeres tömeg gyűlt össze”. (Mértékadó becslések szerint minegy 5-6000 ember ment el a Sportcsarnokhoz. M.T.) Elismételte a párt ellenzéki politikájának főbb elemeit, majd hozzátette: nagy baj van, ezért nagy összefogásra van szükség. Hangsúlyozta, hogy az MDF-en és a KDNP-n belül is nagyon instabil a helyzet. „Drámai változások előtt állunk. Bárme-lyikünk egészségi állapotában – különösképpen a kormány tag-jainál – bekövetkezhet egy olyan romlás, ami szükségessé teszi egy stabil helyzet megteremtését.” – fejtegette a szakértői kormány szükségességét indokolva.

– Kik dolgozták ki az ellen-

Ez még nem az a tüntetés

zéki programot? – kérdeztük a pártelnöktől.

– A független kisgazdapárt szakértői és az Elnökség – felelte Torgyán József. – Később majd eldöntjük, hogy nyilvánosságra hozzuk-e a szakértőink nevét. Ez az elnökség joga. A pártoknak egyébként feltett titkuk, kik azok a szakértők, akik a háttérben dolgoznak nekik. Ennél többet most nem tudok mondani.

– Milyen politikai erőkkel

tudják elképzelni az együttműködést vagy a szövetséget az ellenzékben?

– Szövetséget egyelőre nem akarunk kötni senkivel, de együttműködni tudunk bárkivel. Mi eddig egy irányvonalat képviselünk, s ez ismert volt, ehhez mindenki úgy viszonyult, ahogy, de együttműködés gyakorlatilag nem tudott kialakulni. Az a politika azonban, amelyet most meghírdettünk, együttműködést tételez fel. A második

kamara felállítása, a szakértői kormány létrehozása együttműködést tételez fel. Más kérdés, hogy szövetséget kivel tudunk elképzelni. A többi pártok még egyáltalán nem reagálhattak a mi elképzeléseinkre, ezért most ennél többet nem tudok mondani, az esetleges szövetségeseinkről csak utána érdemes beszélni.

– Ha a fogadtatás kedvezőtlen lenne, ön tömegdemonstrációt helyezett kilátásba. Van ennek valamiféle határ-ideje? – kérdezte a Népszabadság tudósítója.

– Mi a jogállamiságot féltjük – felelte Torgyán József. – Ha meg lehet tenni, hogy például Torgyán József mondja meg, kik legyenek a demokrata fórum képviselői, akkor azt kell mondjam, ennek semmi köze a demokráciához. Ugyan-íz igaz Antall Józsefről is. És ha valaki a demokráciát veszélyezteti, akkor nekünk az alkotmány védelme érdekében az utcán kell követelnünk a demokráciát; de ennek nincs határ-ideje, s én remélem, hogy nem is kerül rá sor.

M. T.

Program – ellenzékben

Ellenzéki programot hirdetett vasárnap Torgyán József, a Kisgazdapárt nevében. Noha az a frakció, mely a pártelnök mellett áll, minimális erőt képvisel a Parlamentben a program nyomatékaul nem az a tíz ember szolgál, aki jelenleg Torgyánt támogatja a Parlamentben, hanem az a több ezer, aki eljött a szegedi nagygyűlésre, és lelkesen ünnepelte vezérét. Ezért talán érdemes közelebbről szemügyre venni, mit is óhajt a kisgazdapárt.

Csak üdvözölni lehet azt a javaslatot, hogy szeptember elsejéig a Parlament hozza meg a legfontosabb gazdasági törvényeket. Hogy ez kivihető-e a megadott határidőig, arról már megoszlanak a vélemények. A kisgazdapárt szerint a jelenlegi kormány és a Parlament elvesztette az emberek többségének bizalmát, ezért létre kell hozni a törvényhozás második kamaráját. Az általuk elképzelt felsőházban ott ülnének a legfontosabb gazdasági és társadalmi érdekcsoportok képviselői. A jelenlegi Parlament alkotmányozó nemzetgyűléssé alakulna át. Ez bizony aggályos elképzelés. Nem világos ugyanis, hogy ha az Országgyűlés nem élvezi a választók bizalmát, akkor mi jogosítja föl arra, hogy megalkosson egy olyan az ország életében alapvető jelentőségű törvényt, mint az alkotmány?

A második kamara felállítása egyébként önmagában nem oldaná meg az alapvető problémát, azt ugyanis, hogy az emberek jó része kiábrándult a demokratikus politika intézményéből. Ennek fő oka ugyanis az, hogy az új rendszer nem tudta egy csapásra, ugrásszerűen megjavítani

életkörülményeiket. Erre pedig egy második kamara semmivel nem biztosítana nagyobb esélyt.

A szakértői kormány felállítása – amely lépés egyébként nem kapcsolódik az előzőekhez – akkor válik szükségessé egy országban, ha katasztrófa-helyzet következik be, vagy a politikai erőviszonyok oly módon változnak meg, hogy politikai kormányt működtetni lehetetlen. Nálunk most nincs katasztrófa-helyzet. A koalíciós kormány működik, az ellenzék is teszi a dolgát: a körmére néz, kritizálja. Azt azonban egyetlen felelős politikai erő sem állítja, hogy a helyzet katasztrófális volna. A kormány létének, stabilitásának alapja a mögötte álló parlamenti többség. A jelenlegi koalíciónak pedig biztos, kényelmes többsége van a Parlamentben. Megbuk- tására egyetlen esély az volna, ha maga mondana le. Erre pedig vajmi kevés az esély.

A kisgazdapárt vezetése javasolja, hogy a parlamenti képviselők legyenek visszahívhatók. Az egyéni körzetben megválasztott jelöltek visszahívását választói kezdeményezhetnék két év után, a pártlistás képviselőt pedig pártja hívhatja vissza bármikor. Az FKGP mai, felemás helyzete pontosan érthetővé teszi, mire is gondoltak e pont alatt. A visszahívás intézményét Leninék találták ki az 1917-es alkotmányban, és arra szolgált, hogy a nekik nem tetsző képviselőket visszahívhassák. A fejlett demokráciákban ez az intézmény ismeretlen. A képviselő mandátuma szabad, szavazáskor csak lelkiismeretének tartozik, választói óhaját nem köteles követni. Munkájának „elbírálása” csak a következő

választáskor lehetséges. A visszahívha- tóság intézményének legfőbb veszélye, hogy instabillá teheti a Parlamentet, ezért az alkotmányjogi szakértők többsége nem támogatja e a jogintézmény újbóli bevezetését.

Az érveken túl nagyon fontos, hogy ezekhez a javaslatokhoz a kisgazdapárt kiknek a támogatására számíthat a Parla- mentben. A jelenleg hatalmon lévők közül sem az MDF-nek, sem a KDNP-nek nem áll érdekében, hogy önként lemondjon kormányzati pozíciójáról. Még inkább nem érdeke ez a 35-öknek, akik pillanatnyilag koalíciós tényezők, szerepük azonban a meghirdetett változások következtében még jelentősebben csökkenne. Az ellenzék is a kormány munkáját kritizálja csak, a parlamenti demokrácia formáját elfogadja. A politikai deklarációiban több párt is ki- emelte, hogy a Torgyán József vezette kis- gazdapárttal nem tud elképzelni szövetséget.

A kisgazdapárt most meghirdetett el- lenzéki programja több ponton is vitatható, s kétséges az egyes pontok közötti összhang is. A legfőbb probléma viszont, hogy ezek- hez az elképzelésekhez Torgyán József aligha talál támogatókat a Parlamentben. Anélkül pedig a tervek nem sokat érnek.

Az legalábbis elgondolkodtató, hogy a program elutasítása esetére Torgyán doktor hatalmas utcai demonstrációt helyezett ki- látásba. Aki pedig látta vasárnap a tömeget a Sportcsarnoknál, hallotta diadalmas tapsait, lelkes éljenzését, az valamiképpen számolni fog ezzel a programmal.

MÁROK TAMÁS

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Egy sanda pillantás balra